

Trápne umenie

Cieľ výstavy: seba/reflexia pojmu trápnosti v umení

Definícia trápnosti:

- čudný pocit spojený s aktom videnia, pozerania sa, (audio)vizuálneho vnímania umeleckého diela, sprevádzaný odporom, zahanbením, niekedy vystupňovaným až k pocitu viny z pozerania sa, rozpakmi, znechutením, príp. kritickým odsúdením diela, snahou prekonať/eliminovať trápnu situáciu, ktorá je vo všeobecnosti vnímaná ako silne diskomfortná
- v kontexte súčasného kritického smerovania slovenského výtvarného umenia to môžu (ale aj nemusia) byť i práce označené synonymicky, ako napr. banálne, poeticko – duchovné, lyrické, amatérske, infantilné, mužské, ženské, patriarchálne, koloniálne, milé, sentimentálne, patetické, pridlhé, atď.
- charakteristickým znakom trápneho býva substitučné pomenovanie diela ako „výtvoru“
- v súvislosti s výtvarným umením sa dá charakterizovať ako dočasná, či trvalá vlastnosť umeleckého artefaktu pôsobiť trápne

Koncept:

Náš projekt “Trápne umenie” je zameraný na kritickú seba/reflexiu pojmu trápnosti v umení, teda sleduje niekoľko možných kritických prístupov ku konštrukcii tohto pojmu. Ide pritom o pojem nie celkom odborne definovaný (k čomu prispievame vlastnou snahou o definíciu a jej ilustráciu vo výstavnom priestore), no napriek tomu často používaný na úrovni žargónu skupiny kritikov umenia. Trápne umenie je potom výraz vyjadrujúci kategóriu „horšie ako zlé“, kategóriu obscénneho v umení - pseudoumenia nevhodne či nehanebne vystaveného na scéne.

Pomyselnú opozíciu k našej kategórii vytvára súčasný umelecký diskurz, ktorý sa síce nevyhýba tematizácii čohokoľvek („anything goes“), každopádne však smeruje ku kvalite – produkcii a podpore „dobrého“ umenia. Otázkou je, či táto tendencia nie je iba časťou štruktúry pravidiel muzeálnych stratégií; respektíve nie je úlohou kurátora práve rozhodnutie o selekcii diel na základe jediného pravidla – kritéria kvality? Našou výzvou je analytická dekonštrukcia pojmu dobrého/kvalitného umenia v skúmaní jeho degradujúceho (zmysel ne/oprávnenosti tu tiež stráca svoj zmysel) následku a pôsobnosti.

Na jednej strane znie názov výstavy „Trápne umenie“, punkovo a ironicky, na druhej strane je to skutočne len to, čo vidíte - trápne, „posmechu hodné“ umenie (toto je naozaj fajka). Nejde o iróniu v zmysle vystavenia diel netrápnych, kritériom je istá skutočne empiricky definovaná trápnosť. Výstava trápnych diel by mala pôsobiť trápne, čo v rámci nášho konceptu považujeme za fenomenálny úspech. Kritická reakcia potvrdzujúca trápnosť našej výstavy, výstavy kurátoriek v umeleckých kruhoch trápne neznámych, by iba dokončila definíciu výstavy, ktorej neúspechom môže byť jedine označenie pozitívnej (netrápnej) kvality vystavenej kolekcie. V každom prípade sa snažíme o spojenie formy a obsahu, vytvorenie výstavy – diela, a jeho tautologicky nekonečné poukazovanie na onú vlastnosť trápnosti. Podobnosť s dadaistickou hrou na vystavovanie NEumenia vnímame aj v súvislosti s označením avantgardy ako zvrhého umenia nacistickým režimom, pretože “naše” umenie taktiež (aj keď samozrejme úplne odľahčene, banálne apoliticky a nie existenciálne - v štýle nekonfliktnosti súčasného postindustrializmu) získava označenie segregujúce ho zo sféry “kvalitného” a všeobecne prijímaného. V pokračovaní odľahčených významov tak možno pokračovať v umeleckej snahe nesnažiť sa, vedúcej k nihilistickej “nepotrebe” kurátora, čo nakoniec dokazujeme aj umiestnením vlastných exponátov a symbolickým popretím kurátora ako opozície k umelcovi a jeho posudzovateľa.

Celkovo tak rátame so vznikom dekadentne pôsobiacej výstavy v oblasti súčasného vkusu, a tým zase paradoxu relatívne ťažko definovateľného obsahu dekadencie v postmoderne - teda opäť tautologické poukazovanie diela na seba samé, ktorá sa tak zdá byť logickým semioticko-vizuálnym vyústením pátrania po význame a interpretácii výrazu “trápnosť v umení”.

Získavanie exponátov:

V prvom rade by išlo o mailové oslovenie vybranej skupiny umelcov, zahŕňajúcej študentov umenia, mladú, už etablovanú kategóriu umelcov (Lucia Tkáčová, Michal Moravčík, a i.,) až po strednú a najstaršiu generáciu (Roman Ondák, Daniel Fischer, Dušan Kállay a i.,). Jedinou podmienkou by bolo ohraničenie národnej umeleckej scény - čiže trápnosť jedinečne slovenská. V súvislosti s pravdepodobnosťou vôle k participovaniu by časť výstavy tvorili zamietavé odpovede oslovených umelcov (citácie), prípadne zoznam oslovených umelcov s kolónkou "NEODPOVEDAL".

V našich výzvach by sme požadovali vlastný výber diela, ktoré umelec sám označuje ako trápne, alebo diela, ktoré bolo kriticky označené ako trápne. Taktiež by zbierku tvorili akvizície z našich osobných archívov, v prípade nejasnosti ich pôvodu označené ako "neznámy autor". Samozrejme, že samotný akt vybratia konkrétneho vlastného diela sa stáva procesuálnou stránkou participujúcou na celkovom účinku výstavy: je to akt hanby a priznania si hanby za vlastné dielo – moment "začervenania sa", dekonštruujúci pozitívne sebaponímanie vlastnej umeleckej činnosti.

Tretí možný spôsob predstavuje všeobecná výzva vytvoriť trápne dielo konkrétne pre účely tejto výstavy. Nakoľko však ešte neexistuje zbierka prác a teda ani možnosť posúdenia ich spôsobilosti zaujať diváka, či vstúpiť do vzájomnej interakcie, je možné, že sa nakoniec zameriame len na prezentáciu mailom oslovených umelcov.

Inštalácia:

Vzhľadom na ostrý a kritický protiklad našej koncepcie k základnému kritériu "dobrého vkusu" pokladáme za nevyhnutné sledovať (konceptný) obsah výstavy jej formou. Za adekvátnu považujeme formu "kabinetu kuriozít", teda diela prehľadne navrhované a ideálne dodatočne osvetlené v jednotlivých koncových miestnostiach Bunkru. Tieto "kôpky výtvorov" by mali sledovať istú, buď tematickú alebo metodologickú (podľa spôsobu získavania) kategóriu - napr. subjektívna trápnosť – označenie trápnosti autorom, objektívna trápnosť – označenie trápnosti kritikou.

Katarína Patrášová, Lucia Zdútová Šťastná, ext. Kveta Kazmuková